

Voor dik en dun

Welkom vettaks, vaarwel obesitas. Het moet maar eens afgelopen zijn met overgewicht als geldverblindende zelfkant van onze welvaart. Vanaf nu betekent een vette levensstijl in een aantal Europese landen vet betalen. Fransen betalen meer voor frisdrank, Denen voor verzadigd vet en de Hongaren voor alle producten waarin vet, zout, cafeïne en koolhydraten zitten. Als het kabinet het advies van de Raad voor de Volksgezondheid & Zorg opvolgt dan wacht ook ons een belasting op ongezonde voeding.

Een vettaks heeft wel een na-deel, omdat deze vooral lage inkomens raakt. Hoe lager het inkomen hoe groter het deel dat mensen besteden aan voeding. Hoe ongezonder de voeding ook, omdat deze goedkoper is. Daarnaast drukken btw en accijnzen – in Nederland – toch al zwaarder op lage inkomens. De totale belastingdruk is voor sommige lage-inkomensgroepen zelfs hoger dan voor de hoogste tien procent aan inkomens.

Een economische rechtvaardiging voor de overheidsbemoediging is er ook niet direct. De populairste motivatie voor een vettaks is dat mensen met een gezonde leefstijl moeten betalen voor de zorg van mensen met een ongezonde leefstijl. Afwenteling van zorgkosten op derden is op zichzelf reden voor overheidsingrijpen, maar wie deze redenering volgt moet consequent zijn en ook positieve externe effecten meetellen. Zo bespaart de kortere levensduur van mensen met obesitas zorgkosten aan ziekten die niets met obesitas te maken hebben. Deze besparing doet de lagere zorgkosten door obesitasbestrijding volledig teniet (Baal *et al.*, 2008). En obesitas leidt bijvoorbeeld tot meer medisch onderzoek naar hartkwalen en diabetes, waarvan ook niet-obese mensen de vruchten plukken (Bhattacharia en Packalen, 2008).

Een gangbare economische verklaring voor een ongezond voedingspatroon is een lage waardering van toekomstig nut. Obesitas is een zorg van morgen, die we lichter wegen dan het zoet van nu. Maar wat vaak gebeurt is dat we verleidingen willen weerstaan maar het niet kunnen. Zelfbeheersing laat ons dan in de steek. We snoepen impulsief, ook als we een streefgewicht passeren. Courtemanche *et al.* (2011) constateren dat ongeduld en gebrek aan zelfbeheersing beide van invloed zijn op het lichaamsgewicht. Maar obesitas vermindert welzijn alleen bij hen die over weinig zelfbeheersing beschikken (Stutzer, 2007). Consumenten houden door een

GELIJN WERNER

Redacteur ESB
g.werner@sdu.nl

gebrek aan zelfbeheersing systematisch te weinig rekening met de wensen van hun toekomstige zelf, zodat aankoopgedrag voorspelbaar afwijkt van gedrag dat ons gelukkig maakt. Dit externe effect rechtvaardigt overheidsbemoediging, ook als de financiële externe effecten van obesitas tegen elkaar wegvallen.

Om twee redenen zijn het juist de lage inkomens die van de vettaks profiteren. Ten eerste is impulsief gedrag oververtegenwoordigd bij lage inkomens, zodat de vetbelasting vooral hún toekomstig welzijn oplevert. Ten tweede reageren lage inkomens sterker op een prijsverhoging dan hoge inkomens. Niet alleen merken ze meer van een prijsverhoging door hun lage inkomen, maar

ook door hun hogere impulsiviteit. Prijsgevoeligheid blijkt ook daadwerkelijk meer af te hangen van impulsiviteit dan van weloverwogen ongeduld (Courtemanche *et al.*, 2011).

Er zijn Fransen die klagen dat de vettaks een goedkope truc is om honderden miljoenen aan bezuinigingen te realiseren, ten koste van de Franse *Jean Modale*. Maar dat is te makkelijk, zelfs als bezuinigingen het eigenlijke doel zijn. Lagere inkomens betalen dan wat meer, maar zijn uiteindelijk juist het beste af. Als een vettaks al ongelijk uitpakt dan is dat vooral zuur voor de mensen die hun eetgedrag volledig onder controle hebben. Het is niet fijn om meer te moeten betalen voor je frisdrank omdat anderen zich niet kunnen inhouden. Niet iedereen zal beperking van keuzevrijheid door een nieuwe *sin tax* toejuichen. Toch staat maar liefst tachtig procent van de Europeanen welwillend tegenover een vetbelasting. Het belangrijkste argument is dat anderen zich niet weten te beheersen (De Morgen, 2011). Hier zou maar zo sprake kunnen zijn van zelfoverschatting, een extra reden voor een vettaks.

LITERATUUR

- Baal, P.H.M. *et al.* (2008) *Lifetime medical costs of obesity*. Publicatie op www.plosmedicine.org, februari.
- Bhattacharya, J. en M. Packalen (2008) *Is medicine an ivory tower? NBER Working Paper*, 13862.
- Courtemanche, C.J., G. Heutel en P. McAlvanah (2011) *Impatience, incentives and obesity*. *NBER Working Paper*, 17483.
- De Morgen (2011) *De vettaks is slechts het begin*. Publicatie op www.demorgen.be, 31 oktober.
- Stutzer, A. (2007) *Limited self-control, obesity and the loss of happiness*. *IZA Discussion Paper*, 2925.